

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก
ผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี
ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

The development of kindergartners' skills in children behavior's observation
Through active learning in the Montessori Education Course by students in
Bachelor of Pedagogy in Childhood's learning

พรใจ สารยศ*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Pornjai Sarnyos*

Faculty of Education, Suan Dusit University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก โดยการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และเพื่อเปรียบเทียบทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก โดยการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในรายวิชาการสอนแบบ มอนเตสซอรีก่อนและหลังการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ตอนเรียน A1 จำนวน 26 คน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสังเกตคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ประเมินค่า 3 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .72 – 1.00 การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัย แบบ One-Group pretest-posttest design

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านการสังเกตพฤติกรรมเด็ก โดยการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ หลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย

2) การเปรียบเทียบผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยการลงมือปฏิบัติ หลังการวิจัย สูงกว่าก่อนการวิจัย ในทุกด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผน มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัย สูงกว่าก่อนการวิจัย Mean 1.47, 0.47 ด้านการสังเกตและรวบรวมข้อมูล ที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัย Mean 1.33, 0.33 ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย Mean 1.21, 0.23 และด้านการนำผลไปใช้มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย Mean 1.17, 0.20

คำสำคัญ: ทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ

Abstract

The initial objective of this research is to develop children's behavior observation skill, a desirable trait for kindergartner through practical study in "the Montessori Pedagogy" course by students in Bachelor of Pedagogy in Childhood's learning. Secondly, it is aimed to compare children's behavior in "the pre-and-post research Montessori pedagogy" course. The subjected sample group is selected via purposive sampling from students in senior (4th year) Bachelor of Pedagogy in Childhood's learning, section A1, academic semester 1/2020 consisted of 26 students. The Research instrument involved the course syllabus of the Montessori Education course and observation form of kindergartner's trait in children's behavior observation designed by the researcher. The result of this One-Group pretest-posttest design research reveals that.

The Results reveals that 1) The development of kindergartners' skill in observation of children's behavior through active learning has increased after the research in comparison to prior to the research.

2) The comparison of development of kindergartners' skill in observation of children's behavior in students in Bachelor of Pedagogy in Childhood's learning whom has been taught through active learning shows a surging pattern in every aspects namely: the average score in Planning aspect has risen from pre-research Mean 1.47, 0.47; the average score in observation and data collection aspect yielded Mean 1.33, 0.33; The average score in systemizing and data interpretation aspect yielded higher score than pre-research with Mean 1.21, 0.23; finally, the average score in the aspect for the application of the result has also risen from pre-research with Mean 1.17, 0.20.

Keywords: Children behavior's observation skill, Active learning

บทนำ

มหาวิทยาลัยทั่วโลกให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอนจากการเน้นผู้สอนเป็นสำคัญสู่การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น สิ่งสำคัญสำหรับการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากการเป็นเพียงผู้นั่งรับฟัง จดบันทึก และทำความเข้าใจจากสิ่งที่ผู้สอนบรรยาย มาเป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ มีผลการเรียนสูงขึ้นและมีทัศนคติในการเรียนดีขึ้น (Johnson, R. T., & Johnson, D. W., 2008).

การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติเริ่มต้นในคริสต์วรรษที่ 18 โดยนักปรัชญา 3 ท่าน คือ ยัง ยักส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) จอห์น เฮนรี เปสตาลอสซี (John Henry Pestalozzi) และเฟรดเดอริก วิลเฮม

โฟรเบล (Friedrich Wilhelm Froebel (ที่ไม่เห็นด้วยกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาวอเมริกันขณะนั้น ที่ดำเนินชีวิตแบบแข่งขันเพื่อมุ่งประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ ทั้งสามท่านจึงนำเสนอแนวคิดแบบเสรีนิยม (Liberalism) เพื่อปฏิรูปสังคมของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ดีขึ้น ในปี ค.ศ. 1870 ฟรานซิส ดับบลิว ปาร์คเกอร์ (Francis W. Parker) ได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาจนกลายเป็นปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) และต่อมาในปี ค.ศ. 1915 จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำเอาแนวคิดนี้ไปปฏิบัติ จนได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางถึงปัจจุบัน (ปริตติล ภิติมาภ, 2520) ด้วยความเชื่อว่า “การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่การเตรียมตัวเพื่อชีวิต” หมายความว่า การที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ นั้น มนุษย์ต้องลงมือกระทำจริงด้วยตนเอง จึงจะก่อให้เกิดประสบการณ์ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงมุ่งการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ไปพร้อมกับสติปัญญา จนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่ดีได้อย่างมีความสุข (ปวริศร์ โชติพงษ์วิวัฒน์, 2560).

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี เริ่มเปิดสอนเป็นรายวิชาใหม่ให้กับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตร 5 ปี) พุทธศักราช 2544 โดยเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมตามนโยบายของ รองศาสตราจารย์ ดร. ศิโรจน์ ผลพันธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อเป็นการปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของอาจารย์ที่เคยมีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ของโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบคู่ขนานระหว่างการจัดให้กับนักศึกษาควบคู่กับการจัดให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนการสอนเริ่มแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 และดำเนินไปได้ด้วยดี จัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 นั้น นอกจากวัตถุประสงค์สำคัญที่มุ่งให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) 5 ด้านตามข้อกำหนดในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์สำคัญอีกประการคือ เพื่อให้ นักศึกษาที่จะเป็นครูปฐมวัยในอนาคต มีคุณลักษณะสำคัญของความเป็นครูตามแนวคิดของมอนเตสซอรี และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการสอนแบบมอนเตสซอรีสำหรับเด็กปฐมวัยด้วย

มอนเตสซอรี ที่กล่าวว่า ครูพันธุ์ใหม่ ต้องปรับตัวให้เป็นผู้ฟังแทนเป็นผู้พูด แทนที่จะสอนสั่ง เธอทำการสังเกต แทนที่จะถือศักดิ์ศรี เธอถือความอ่อนน้อมถ่อมตน (Montessori, M. 2012) เธอใช้แนวคิดนี้เพื่อสอนและพัฒนาให้ครูมีคุณลักษณะสำคัญของการเป็นครูนักสังเกต เธอกล่าวว่า ครูที่ดีต้องเป็นนักสังเกตที่ดี การเป็นนักสังเกตที่ดีเพื่อลดอคติ และสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ตรงหน้า นั่นคือการเห็นเด็กสามารถพัฒนาตนเองด้วยพลังความเป็นมนุษย์ได้เต็มตามศักยภาพ การเป็นนักสังเกตที่ดีเป็นทักษะหนึ่งที่จะต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

แต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ให้กับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในปัจจุบัน ยังขาดความต่อเนื่อง เพราะการสังเกตเป็นเนื้อหาแยกย่อยที่ถูกแทรกไว้ในหลายรายวิชา ผู้วิจัยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติมาใช้ในการสอนในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี เพื่อให้นักศึกษาที่เรียนได้รับทั้งความรู้ และได้ลงมือปฏิบัติการสังเกตอันจะนำไปสู่การมีคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัย ด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรีก่อนและหลังการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 อายุระหว่าง 18– 22 ปี กำลังศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 3 กลุ่มเรียน จำนวน 74 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 อายุระหว่าง 18– 22 ปี กำลังศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 1 กลุ่มเรียน จำนวน 26 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มเรียนที่มีผู้วิจัยรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ การจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี

ตัวแปรตาม คุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก

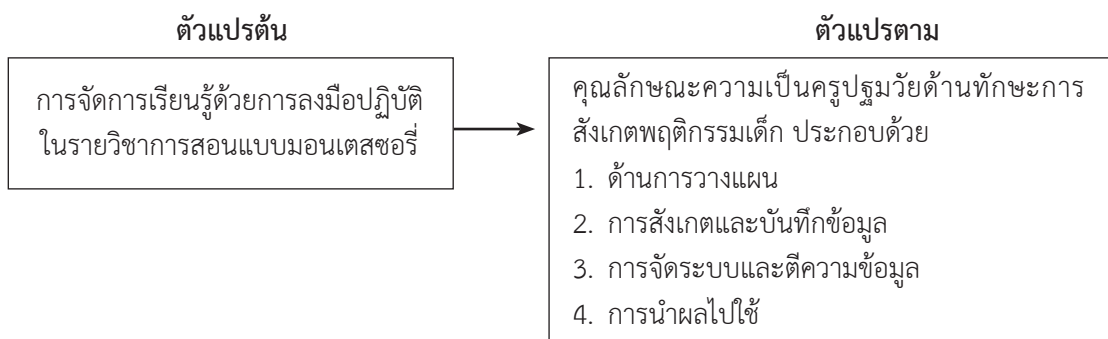
เครื่องมือในการวิจัย

1. รายละเอียดรายวิชา (มคอ. 3) การสอนแบบมอนเตสซอรี ที่จัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ
2. แบบสังเกตคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบ One - group pretest - posttest design

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 สัปดาห์ที่ 4 – 11 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ะละ 1 วัน วันละ 4 ชั่วโมง เวลา 13.00 – 17.00 น. ในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี ที่ผู้วิจัยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติมาปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ให้กับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติตาม ในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	การจัดการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ	ทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก
4-5	การนำหลักการและแนวคิดของมอนเตสซอรีสู่การปฏิบัติในบริบทไทย ตอนที่1, 2	1. ผู้สอนเชื่อมโยงทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กผ่านการชมวิดีโอตัวอย่างโรงเรียนที่นำหลักการและแนวคิดของมอนเตสซอรีสู่การปฏิบัติในบริบทไทย ดังนี้ 1.1 นักศึกษาแบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนการสังเกตพฤติกรรมเด็ก 1.2 สังเกตพฤติกรรมเด็กจากวิดีโอ และรวบรวมข้อมูลในสมุดบันทึกผลการเรียนรายบุคคล 1.3 รวมกลุ่มเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กมาจัดระบบและตีความหมายข้อมูลด้วยรูปแบบต่างๆ 1.4 ร่วมกันวิเคราะห์การนำข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมเด็กไปใช้ประโยชน์	1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการสังเกตและรวบรวมข้อมูล 3. ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล 4. ด้านการนำผลไปใช้
6-7	การนำหลักการและแนวคิดของมอนเตสซอรีสู่การปฏิบัติในบริบทไทย ตอนที่3, 4	1. นักศึกษานำเสนอผลการศึกษาดูงานและการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นวิดีโอผ่านสื่อเทคโนโลยี เช่น youtube 1.1 นักศึกษาแบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่ปรากฏในวิดีโอที่นำเสนอ 1.2 สังเกตพฤติกรรมเด็กจากวิดีโอที่นำเสนอและรวบรวมข้อมูลในสมุดบันทึกผลการเรียน	1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการสังเกตและรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติตาม ในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี (ต่อ)

ลำดับที่	เนื้อหา	การจัดการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ	ทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก
		1.3 จัดระบบและตีความหมายข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ในสมุดบันทึกผลการเรียน 1.4 วิเคราะห์การนำข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมเด็กไปใช้ประโยชน์	3. ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล 4. ด้านการนำผลไปใช้
8	การนำหลักการและแนวคิดของมอนเตสซอรีสู่การปฏิบัติในบริบทไทย ตอนที่ 5	1. นักศึกษานำเสนอผลการศึกษาดูงานและการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นวิดิทัศน์ผ่านสื่อเทคโนโลยี เช่น youtube 1.1 นักศึกษาแบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่ปรากฏในวิดิทัศน์ที่นำเสนอ 1.2 สังเกตพฤติกรรมเด็กจากวิดิทัศน์ที่นำเสนอและรวบรวมข้อมูลในสมุดบันทึกผลการเรียน 1.3 จัดระบบและตีความหมายข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ในสมุดบันทึกผลการเรียน 1.4 วิเคราะห์การนำข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมเด็กไปใช้ประโยชน์	1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการสังเกตและรวบรวมข้อมูล 3. ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล 4. ด้านการนำผลไปใช้
9-10	การผลิตสื่อท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักการของมอนเตสซอรี ตอนที่ 1, 2	1. ศึกษาตัวอย่างสื่ออุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนมอนเตสซอรีในบริบทท้องถิ่นผ่านภาพถ่าย และวิดิทัศน์ 1.1 นักศึกษาแบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่ปรากฏในวิดิทัศน์ 1.2 สังเกตพฤติกรรมเด็กจากวิดิทัศน์ที่นำเสนอ และรวบรวมข้อมูลในสมุดบันทึกผลการเรียน 1.3 จัดระบบและตีความหมายข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ในสมุดบันทึกผลการเรียน 1.4 วิเคราะห์การนำข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมเด็กไปใช้ประโยชน์	1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการสังเกตและรวบรวมข้อมูล 3. ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล 4. ด้านการนำผลไปใช้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติตาม ในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี (ต่อ)

ลำดับที่	เนื้อหา	การจัดการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ	ทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก
11	การผลิตสื่อท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักการของมอนเตสซอรี ตอนที่ 3	1. นักเรียนนำเสนออุปกรณ์การสอนแบบมอนเตสซอรีในบริบทไทยที่ออกแบบมาทดลองสาธิตการสอน 2. นักศึกษาทดลองสาธิตการสอน และสังเกตพฤติกรรมเด็ก ณ ห้องเรียนมอนเตสซอรี โรงเรียนสาธิตละออ 2.1 นักศึกษาแบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่ปรากฏในวิดีโอ 2.2 สังเกตพฤติกรรมเด็กจากวิดีโอที่นำเสนอ และรวบรวมข้อมูลในสมุดบันทึกผลการเรียน 2.3 จัดระบบและตีความหมายข้อมูลที่สังเกตได้ในสมุดบันทึกผลการเรียน 2.4 วิเคราะห์การนำข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมเด็กไปใช้ประโยชน์	1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการสังเกตและรวบรวมข้อมูล 3. ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล 4. ด้านการนำผลไปใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการวิจัย

	Mean	S.D.	การแปลความหมาย	Mean	S.D.	การแปลความหมาย
1. การวางแผน	0.47	0.52	แสดงพฤติกรรมหรือผลงานไม่ถูกต้องและไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง	1.47	0.52	แสดงพฤติกรรมหรือผลงานได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนใหญ่แต่ต้องมีผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ
2. การสังเกตและบันทึกข้อมูล	0.33	0.48	แสดงพฤติกรรมหรือผลงานไม่ถูกต้องและไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง	1.33	0.35	แสดงพฤติกรรมหรือผลงานได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนใหญ่แต่ต้องมีผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการวิจัย (ต่อ)

	Mean	S.D.	การแปลความหมาย	Mean	S.D.	การแปลความหมาย
3. การจัดระบบและ ตีความข้อมูล	0.23	0.35	แสดงพฤติกรรมหรือ ผลงานไม่ถูกต้อง และไม่สามารถทำได้ ด้วยตนเอง	1.21	0.31	แสดงพฤติกรรมหรือ ผลงานได้อย่างถูกต้องเป็น ส่วนใหญ่แต่ต้องมีผู้ให้ ความช่วยเหลือ แนะนำ
4. การนำผลไปใช้	0.20	0.30	แสดงพฤติกรรมหรือ ผลงานไม่ถูกต้อง และไม่สามารถทำได้ ด้วยตนเอง	1.17	0.51	แสดงพฤติกรรมหรือ ผลงานได้อย่างถูกต้องเป็น ส่วนใหญ่แต่ต้องมีผู้ให้ ความช่วยเหลือ แนะนำ

คะแนนเต็ม 3 คะแนน

ค่าเฉลี่ยคะแนน 0 – 0.99	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมหรือผลงานไม่ถูกต้องและไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1- 1.99	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมหรือผลงานได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนใหญ่แต่ต้องมีผู้กระตุ้นและให้ความช่วยเหลือแนะนำ
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2- 3	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมหรือผลงานได้ถูกต้อง ทุกครั้งด้วยตนเอง

สรุปผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านการสังเกตพฤติกรรมเด็ก โดยการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ หลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย

2) การเปรียบเทียบผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านการสังเกตพฤติกรรมเด็กของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยการลงมือปฏิบัติ หลังการวิจัย สูงกว่าก่อนการวิจัย ในทุกด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผน มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย Mean 1.47, 0.47 ด้านการสังเกตและรวบรวมข้อมูล ที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัย Mean 1.33, 0.33 ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย Mean 1.21, 0.23 และด้านการนำผลไปใช้มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย Mean 1.17, 0.20

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี มีคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ทั้งโดยรวมและรายด้านสูงขึ้น เป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ด้วยกิจกรรมที่บูรณาการกับเนื้อหาวิชาและในสถานการณ์จริง ทั้งในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง นักศึกษาได้เรียนรู้การสังเกตพฤติกรรมเด็กจากสื่อวิดีโอทัศน์ และจากเด็กปฐมวัยใน

สถานการณ์จริง สอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่เน้นการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้โดยการ “ทำ” (Learning by doing) แทน “การเรียนรู้โดยการฟัง” ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้กำกับห้องเรียนอย่างมีสิทธิอำนาจแบบระบบเก่า มาเป็นผู้เลือก “สิ่งกระตุ้นที่เหมาะสมสำหรับสัญชาตญาณ และแรงกระตุ้นที่จำเป็นต้องการใช้ในการได้รับประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียน” (ธานินทร์ วรวิจิตรพันธ์, 2551) โดยยึดองค์ประกอบ การจัดการเรียนการสอนตามจุดเด่น เรื่อง 1) เน้นการเรียนรู้โดยการลงมือทำและการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ 2) เน้นมากเรื่องการแก้ปัญหาและการคิดแบบวิเคราะห์ 3) การทำงานแบบกลุ่มและพัฒนาทักษะด้านสังคม 4) เป้าหมายของการเรียนรู้ คือ ความเข้าใจและการปฏิบัติเป็น 5) เรียนรู้แบบทำงานร่วมกัน และแบบร่วมมือกัน 6) การเลือกเนื้อหาสาระโดยการมองไปที่คำถามว่าทักษะอะไรจำเป็นสำหรับสังคมในอนาคต 7) ไม่เน้นตำราเรียน แต่ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 8) เน้นการเรียนรู้ชีวิตและทักษะทางสังคม และ 10) การประเมินผลโดยประเมินผลผลิตของผู้เรียน ทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัย ด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กได้ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการวางแผน ก่อนการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ผู้สังเกตต้องเตรียมการอย่างรอบคอบ ทั้งการเตรียมตัวและการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต สอดคล้องกับ Patell, H., (2016). ที่แนะนำว่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสังเกต ผู้สังเกตจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อการสังเกตอย่างรอบคอบ รวมถึงการแปรรูปแบบของการสังเกต ความสามารถในการสังเกตและคุณลักษณะที่จำเป็นในการเป็นผู้สังเกตที่มีประสิทธิภาพ ในการวางแผนการสังเกตพฤติกรรมเด็ก นักศึกษาสามารถเลือกศึกษาเอกสารและเตรียมการตามข้อเสนอแนะของนักการศึกษาท่านใดก็ได้ ทำให้นักศึกษามีอิสระในการเลือกที่จะวางแผนอย่างไร และจะเตรียมสิ่งใดบ้างเพื่อให้การสังเกตพฤติกรรมเด็กดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

2. ด้านการสังเกตและการบันทึกข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ที่เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนตามแนวคิดมอนเตสซอรี เป็นการคอยเฝ้าดูพฤติกรรมเด็กที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง อย่างใกล้ชิด เป็นระเบียบแบบแผนด้วยความตั้งใจและความใส่ใจ โดยผู้สังเกตเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมสิ่งที่พบเห็นผ่านการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านการมองและการฟัง รวมถึงอาจมีการบันทึกสิ่งที่พบเห็นตามความเป็นจริง ตามที่ได้เห็นและได้ยินปราศจากการสอดแทรก ความคิดเห็นส่วนตัว การตีความหรือแปลความเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามพฤติกรรมที่แท้จริงของเด็ก ผู้สังเกตได้ฝึกสังเกตและบันทึกข้อมูลจากแบบบันทึกที่ออกแบบขึ้นเอง ผู้สังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยมีความตั้งใจและความมุ่งมั่นที่จะคอยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก โดยอาศัยการเฝ้ามอง การคอยฟัง เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่ตรงต่อความเป็นจริง มีความถูกต้องเชื่อถือได้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ ผู้ทำการสังเกตต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการสังเกตพฤติกรรมเด็ก รวมถึง มีการฝึกฝนการสังเกตอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความเชี่ยวชาญในการสังเกต สอดคล้องกับหลักการสังเกตพฤติกรรมเด็กของ Maria Montessori. (Maria, M., 2008) ที่กล่าวว่า การสังเกตเด็ก ผู้สังเกตต้องไม่รบกวนเด็ก เพราะจุดประสงค์ คือ เพื่อดูว่าเด็กๆ กำลังทำอะไร ดังนั้นผู้สังเกต อาจนั่งหรือยืนสังเกตเงียบ ๆ ไม่เคลื่อนไหว และต้องมีสติควบคุมตนเอง ต้องมีความอดทนและเข้มแข็ง เพื่อให้สามารถสังเกตเด็กได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นของการเป็นนักสังเกตที่ดี

การวิจัยนี้ นักศึกษาได้รับการฝึกด้วยการให้ผู้สังเกตจะนั่งในที่ที่จะไม่รบกวนการทำงานของเด็ก และจะมุ่งเน้นไปที่การสังเกตเท่านั้น ไม่ได้ตอบและไม่เข้าไปรบกวนเด็ก แต่จะสังเกต จดบันทึก ตามเวลาที่กำหนด หรือนำเครื่องมือเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง การสังเกตแบบนี้สอดคล้องกับ Lontz, K. M. (2016). ที่กล่าวว่า เป็นการสังเกตพฤติกรรมเด็กโดยตรง เป็นเรื่องท้าทาย เพราะมันอาจเป็นเรื่องยากที่จะนั่งลง ไม่ยุ่งกับการทำงานของเด็กและสังเกตอย่างไรก็ตาม เมื่อผู้สังเกตทำอย่างสม่ำเสมอ เด็ก ๆ จะชินกับมัน เมื่อเด็ก ๆ มาถึงห้องและรู้ว่ามันักสังเกตกำลังนั่งอยู่และกำลังสังเกต เด็ก ๆ จะคุ้นเคยกับมัน การสังเกตแบบนี้เป็นเรื่องท้าทายและมันมีประโยชน์อย่างมาก สิ่งที่เราเห็นจากการสังเกตโดยตรงนั้นบริสุทธิ์และเป็นวิทยาศาสตร์มากกว่าเมื่อเราได้โต้ตอบกับเด็ก ๆ สิ่งสำคัญในการสังเกตโดยตรง คือเราปิดเป้าความเข้าใจผิดทั่วไปเกี่ยวกับเด็ก เมื่อเราสังเกตโดยตรง ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเด็กที่เกิดจากความเชื่อทางวัฒนธรรมหรือประสบการณ์ว่าเด็กยังเล็กเกินไปที่จะทำอะไร เด็กเล็กเกินไปที่จะฟังความสนใจไปเป็นเวลานาน ๆ เด็กยังเล็กเกินไปที่จะทำตามและทำภารกิจ ให้สำเร็จ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความเข้าใจผิดของผู้ใหญ่ การฝึกสังเกตโดยตรงทำให้ผู้สังเกต เห็นภาพชัดเจนว่า เด็กมีความสามารถและกระตุ้นให้ผู้ใหญ่ที่สังเกตก้าวออกจากสภาพเดิม ๆ มันคือ สิ่งสำคัญที่ต้องใช้เวลาในการสังเกต กอปรกับการนำเครื่องมือเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น เข้ามาช่วย ในการสังเกต ทำให้การสังเกตได้ข้อมูลมีความละเอียดสูง ตรงต่อความเป็นจริงและช่วยในการจดจำข้อมูลเกี่ยวกับเด็กได้ดี การบันทึกโดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยีเหล่านี้ ควรใช้ประกอบวิธีการเก็บข้อมูลอื่น ๆ เช่น แบบบันทึกเชิงพรรณนา แบบบันทึก แบบตรวจสอบรายการ (Palaiologon, 2012)

1. ด้านการจัดระบบและตีความข้อมูล หลังจากที่ได้ผู้สังเกตได้ข้อมูลจากการสังเกตแล้ว จำเป็นต้องนำข้อมูลที่ได้อาจจัดระบบให้เรียบร้อย ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ สะท้อนและสรุป นำไปสู่มุมมองใหม่ที่ช่วยให้ผู้สังเกตเข้าใจพฤติกรรมเด็กมากยิ่งขึ้น รวมถึงทำให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การเจริญเติบโต และพัฒนาการ และประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับ Lontz, K. M., (2016) ว่า การจัดระบบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต เป็นส่วนหนึ่งในการติดตามความก้าวหน้าของเด็ก เป็นสิ่งที่ช่วยในการวางแผนบทเรียนสำหรับเด็ก เป็นหลักฐานในการพูดคุยกับผู้ปกครอง และยังใช้เป็นเอกสารคำคัญของหน่วยงาน การจัดระบบข้อมูลที่บันทึกได้จากการสังเกตเด็ก อาจทำได้โดยการจดบันทึกสั้นๆ ในสิ่งที่สังเกตได้ชื่อของเด็กในทุก ๆ วัน นำข้อมูลที่ได้ในทุก ๆ วันมาสร้างแผนภูมิ สุดท้ายจึงเขียนหรือพิมพ์รายงานพัฒนาการเด็กทุกคน เดือนละ 2 ครั้ง

2. ด้านการนำผลไปใช้ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเด็ก เป็นการชี้ให้เห็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็ก จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้พิจารณาปัญหาของเด็กเป็นรายบุคคล รวมทั้งช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อมูลสำหรับวินิจฉัยเด็กได้ชัดเจนขึ้น ว่าสมควรจะได้รับคำปรึกษาเพื่อลดปัญหา หรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง และเป็นข้อมูลในการพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ของผู้สอนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Helfrich, S. (2016). ที่กล่าวว่า การสังเกตจะทำให้ครูมอนเตสซอรีได้รับข้อมูลเชิงลึกที่เป็นเอกลักษณ์เกี่ยวกับเด็กรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติกับการพัฒนาทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย หากต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอาจนำรูปแบบนี้ไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ
2. นักวิชาการ อาจารย์ นักการศึกษา สามารถนำวิธีการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติไปปรับใช้เพื่อพัฒนาทักษะอื่น ๆ ของนักศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้สนใจควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มนักศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยให้ดีขึ้น
2. ควรใช้รูปแบบการศึกษาแบบผสมผสาน เช่น การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อขยายทัศนะ มุมมอง และรายละเอียดของการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ในเชิงลึกและรอบด้านมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยด้านทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 และเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร : วงศ์สว่างพับลิชชิง แอนด์ พรินติ้ง.
- กิตติมา ปรีดีติลล. (2520). ปรัชญาการศึกษา เล่ม 1 : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษากรุงเทพมหานคร: ประเสริฐการพิมพ์
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ และคำแก้ว ไกรสรพงษ์. (2544). การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดของมอนเตสซอรีในบริบทของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี.
- ปวรศรี โชติพิงษ์วิวัฒน์. (2560). วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 5(2), 90-98.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2554). มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี). กรุงเทพมหานคร: ครูสภา
- สมภาร พรหมทา. (20 มกราคม 2563). ปรัชญาการศึกษา ตอนที่หนึ่ง : กรินนำ, สนทนากับนิติต ปริญญาโท สาขาปรัชญา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สืบค้นจาก<https://www.youtube.com>
- อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์. (2562). การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ ระดับชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 10(2), 238-251.

- Helfrich, S. (2016). Observation. *NAMTA Journal*, 41(3), 259-264
- Johnson, R. T., & Johnson, D. W. (2008). Active learning: Cooperation in the classroom. *The annual report of educational psychology in Japan*, 47, 29-30.
- Lontz, K. M. (2016). Observation: A Practice That Must Be Practiced. *NAMTA Journal*, 41(3), 101-131.
- Montessori, M. (2012). *Advanced Montessori Method Volume 1*. สืบค้นจาก <https://archive.org> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2564
- Montessori, M. (2013). The montessori method. Transaction publ
- Montessori, M. (2016). Lecture 3: Some Suggestions and Remarks upon Observing Children. *NAMTA Journal*, 41(3), 391-397.
- Patell, H. (2016). Observation. *NAMTA Journal*, 41(3), 249-257.